

Круп'як І.Й.

*К.е.н., старший викладач кафедри
підприємництва, торгівлі та маркетингу
Тернопільського національного економічного університету*

Напрями підвищення якості транспортних послуг в сучасних умовах

В сучасних умовах пріоритетним напрямом надання транспортних послуг населенню є якість обслуговування пасажирів. Якість перевезень пасажирів характеризує ступінь суспільної корисності транспортних послуг. Невідповідність якості вимогам сьогодення є однією з основних проблем функціонування та розвитку громадського транспорту. Причинами низької якості транспортних послуг є недосконалість структурних реформ в галузі пасажирських перевезень, недостатнє фінансування програм розвитку громадського транспорту, слабка конкуренція між перевізниками, збитковість комунальних підприємств міського пасажирського транспорту внаслідок недостатньої компенсації коштів від перевезень пільгових категорій пасажирів. В цьому контексті підвищення якості перевезень пасажирів передбачає скорочення часу на пересування, покращення комфортабельності поїздок та створення умов для їх безпечності.

В організації пасажирських перевезень важливе значення належить послугам автомобільного транспорту. Підвищення якості таких послуг потребує оновлення рухомого складу пасажирського автотранспорту, забезпечення доступності послуг та безпеки автотранспортних процесів. Відтак доцільними є: формування раціональної структури парку рухомого складу з урахуванням потужності, пасажиромісткості, спеціалізації пасажирських автотранспортних засобів; оновлення рухомого складу, призначеного для здійснення соціально значущих пасажирських перевезень; оптимізації мережі автобусних маршрутів, терміну експлуатації, технічного обслуговування і ремонту автотранспортних засобів; удосконалення порядку допуску суб'єктів господарювання до провадження діяльності з перевезення пасажирів на автобусних маршрутах загального користування; підвищення рівня облаштування автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів; збільшення вимог до технічного стану автотранспортних засобів. Для підвищення якості обслуговування пасажирів необхідно також збільшувати швидкість перевезень за рахунок нарощення технічної швидкості та скорочення часу очікування транспорту через зменшення інтервалів руху.

Основними перевагами залізничного транспорту є його масовість та стабільність перевезень, високий рівень безпеки та надійність руху, можливість надання широкого діапазону комфорту і сервісу. Конкуренцію залізничному транспорту на середніх відстанях складає автомобільний транспорт, оскільки більшість залізничних ліній мають паралельні автомобільні дороги. Посилює свої позиції також повітряний транспорт, який складає конкуренцію на далекі відстані. Разом з тим, недостатня якість перевезень пасажирів залізничним транспортом обумовлена застарілою методикою формування тарифів, що

визначаються собівартістю перевезень. При цьому не враховується існуюча конкуренція з іншими видами транспорту. Саме тому, при перевезеннях на короткі відстані вартість залізничних перевезень є більшою за вартість перевезень автотранспортом, а інші конкурентні переваги залізничного транспорту на таких відстанях є несуттєвими. На цих напрямках залізницею перевозяться переважно пасажирські пільгових категорій.

Введення гнучкої цінової політики у відношенні вартості проїзду та послуг, що надаються перевізником, дозволить згладити нерівномірність пасажирських перевезень та збільшити прибуток від них.

Якість пасажирських перевезень електротранспортом характеризують показники швидкості, безпечності, доступності та зручності. Однак в сучасних умовах обмеженим є застосування міського електротранспорту на більшості пасажирських маршрутах та в містах з незначною щільністю населення. Поглибленню проблем в цій сфері сприяють відсутність належної інфраструктури та недостатнє фінансування цільових програм розвитку електротранспорту. Зниження якості пасажирських перевезень обумовлюється: зростанням цін на сучасні трамвайні та тролейбусні вагони; незбалансованістю структури витрат операційної діяльності транспортних підприємств; відсутністю впровадження інноваційних технологій, енергозберігаючих систем на існуючий рухомий склад; несвоєчасним та неповним виконанням реконструкції трамвайних колій, тролейбусних ліній та контактних мереж, а також поточного та капітального ремонтів вагонів і машин. Це призводить до наднормативного використання одиниць рухомого складу, зниження експлуатаційних характеристик, надійності та комфортності перевезень, зменшення обсягів пасажироперевезень і, як наслідок, скорочення доходів підприємств від основної діяльності.

Низький рівень фінансової ліквідності, нерентабельність значної кількості підприємств електротранспорту, а також необхідність субсидіювання їх діяльності за рахунок коштів державного та місцевого бюджетів унеможливають покриття експлуатаційних витрат, обмежують залучення інвесторів до системи міських пасажирських перевезень електротранспортом; сповільнюють пристосування транспортних підприємств до роботи в ринкових умовах [3, с. 83].

Для вирішення проблем підвищення якості пасажирських перевезень електротранспортом доцільним є: формування інструментарію приватно-державного партнерства у сфері пасажирських перевезень, що являє собою систему економіко-правових відносин, в межах якої суспільна влада передає певні права приватній або змішаній компанії на модернізацію, експлуатацію, управління, обслуговування та використання майна на визначений термін й за відповідну плату; удосконалення моніторингу пасажирських перевезень; виділення адресної допомоги кожній особі, яка має право на безкоштовний проїзд у міському електротранспорті, що сприятиме ефективному розподілу бюджетних коштів, а також підвищить рівень покриття витрат діяльності підприємств міського електротранспорту власними доходами за рахунок зростання виручки.

Таким чином, підвищення якості транспортних послуг сприяє повному та своєчасному задоволенню потреб населення в перевезеннях. При цьому якість транспортного обслуговування пасажирів є сукупністю усіх властивостей перевізного процесу та системи перевезень пасажирів, що обумовлюють задоволення їх потреб у поїздках відповідно до вимог сучасних умов.

Список використаних джерел

1. Аулін В.В. Якість перевезень пасажирів як невід’ємна частина транспортного процесу / В.В. Аулін, Д.В. Голуб // Вісник КДПУ імені Михайла Остроградського. – 2008. – Випуск 5 (52). – С. 80-84.
2. Борисова Т. М. Оцінка якісних параметрів надавачів послуг міського громадського транспорту Тернополя: результати емпіричного дослідження / Т.М. Борисова // Український журнал прикладної економіки. – 2017. – Том 2. – №3. – С. 11-18.
3. Філіппова О. Оцінювання проблем розвитку міського електротранспорту в Україні / О. Філіппова // Галицький економічний вісник. – 2012. – №1(34). – С.72-84.